

Glöm inte att se mig, även om jag inte ser dig

Handledningsmaterial för professionella inom social- och hälsovården som kommer i kontakt med synnedsetta barn

Annika Guseff
Lisa Lemberg
Heini Mäkelä

Examensarbete för Socionom- och Hälsovårdare (YH)-examen

Utbildningen hälsovårdare och socionom

Åbo 2019

EXAMENSARBETE

Författare: Annika Guseff, Lisa Lemberg & Heini Mäkelä

Utbildning och ort: Utbildning till hälsovårdare och socionom YH, Åbo

Handledare: Christine Alm

Titel: Glöm inte att se mig, även om jag inte ser dig – Handledningsmaterial för professionella inom social- och hälsovården som kommer i kontakt med synnedsatta barn

Datum 30.4.2019

Sidantal 24

Bilagor 3

Abstrakt

Detta funktionella examensarbete behandlar barn med synnedsättningar och hur deras delaktighet samt resurser kan stödas. Examensarbetet ingår i projektet "Resursstarka barn" som börjat redan år 2017 i Yrkeshögskolan Novia. Syftet med arbetet är att beskriva hur man mångprofessionellt kan stöda barnets delaktighet och dess resurser att bemästra och leva med en synnedsättning. Målet är att utveckla ett handledningsmaterial i första hand för professionella inom social- och hälsovården men även för studerande och övriga som kommer i kontakt med synnedsatta barn. Materialet kommer att vara tillgängligt på webbsidan "Resursstarka barn".

Metoden för examensarbetet utgår från en processinriktad metod med impulser av traditionella litteraturstudier. Frågeställningarna för arbetet är: Hur kan synnedsatta barns resurser stärkas? Hur kan synnedsatta barns delaktighet stödas? Hur kan mötet mellan professionella och synnedsatta barn stärkas?

Resultatet för examensarbetet är en broschyr med stöd och tips för professionella inom social- och hälsovården som kommer i kontakt med synnedsatta barn. Broschyren behandlar bland annat principer för bemötande, språkutveckling och dess betydelse för kommunikationen och delaktigheten samt handledning och vad som bör tas i beaktande då man handleder ett synnedsatt barn. Broschyren finns som bilaga i arbetet.

Språk: svenska

Nyckelord: synnedsatta barn, professionella inom social- och hälsovården, handledning, kommunikation, delaktighet, språkutveckling, fysisk aktivitet, resurser

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Annika Guseff, Lisa Lemberg & Heini Mäkelä

Koulutus ja paikkakunta: Utbildning till hälsovårdare och socionom, Turku

Ohjaajat: Christine Alm

Nimike: NÄE MINUT, VAIKKEN NÄKISIKÄÄN SINUA / Glöm inte att se mig, även om jag inte ser dig

Päivämäärä 30.4.2019

Sivumäärä 24

Liitteet 3

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö käsittelee näkövammaisia lapsia ja miten heidän voimavarojansa ja osallisuuttaan voidaan tukea. Opinnäytetyö on osa projektia "Resursstarka barn", joka alkoi jo vuonna 2017 Yrkeshögskolan Noviassa. Tavoitteena on kuvailla, kuinka moniammatillisesti voidaan tukea näkövammaisen lapsen osallisuutta ja heidän resurssejaan elää näkövammaisen kanssa. Tavoitteena on myös kehittää ohjausmateriaalia ensisijaisesti sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, sekä myös opiskelijoille ja muille, jotka ovat kontaktissa näkövammaisten lasten kanssa. Materiaali julkaistaan internetsivustolla nimeltä "Resursstarka barn" (suomeksi: voimavaraiset lapset).

Opinnäytetyön menetelmä perustuu prosessinomaiseen työskentelyyn ja on saanut vaikutteita perinteisestä kirjallisuuskatsauksesta. Tutkimuskysymykset, joihin vastaamme, ovat: Miten näkövammaisten lasten voimavaroja voidaan vahvistaa? Miten näkövammaisen lapsen osallisuutta voidaan tukea? Miten voidaan vahvistaa ammattilaisen ja näkövammaisen lapsen välistä kohtaamista?

Opinnäytetyön tulos on esite, joka sisältää tukikeinoja ja vinkkejä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille, jotka ovat kontaktissa näkövammaisten lasten kanssa. Esitteessä perehdytään muun muassa näkövammaisen lapsen kohtaamisen periaatteisiin, kielelliseen kehitykseen ja mikä sen merkitys on kommunikaatiolle ja osallisuudelle, sekä siihen mitä tulisi ottaa huomioon näkövammaisen lapsen ohjauksessa. Esite löytyy opinnäytetyön liitteistä.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: näkövammaiset lapset, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset, ohjaus, kommunikaatio, osallisuus, kielellinen kehitys, fyysinen aktiivisuus, voimavarat

BACHELOR'S THESIS

Author: Annika Guseff, Lisa Lemberg & Heini Mäkelä

Degree Programme: Degree program in nursing and social services, Turku

Supervisors: Christine Alm

Title: See me even though I do not see you / Glöm inte att se mig, även om jag inte ser

Date 30.04.2019

Number of pages 24 Appendices 3

Abstract

This bachelor's thesis addresses visually impaired children and how their participation and resources can be supported. The degree project is part of the project "Resursstarka barn", which started in 2017 at Novia University of Applied Sciences. The aim of this work is to describe how to professionally support the visually impaired child's participation and its resources to master and live with a vision impairment. The goal is to develop material, mainly for professionals in social and health care, but also for students and others who come into contact with visually impaired children. The material will be available via the website "Resursstarka barn".

The method for the degree project is based on a process-oriented method with impulses of traditional literature study. The questions we answer are: How can visually impaired children's resources be strengthened? How can involvement of visually impaired children be supported? How can the meeting between professional and visually impaired children be strengthened?

The result of the degree project is a brochure with support and tips for professionals in the social and health care sector who come into contact with visually impaired children. The brochure covers principles in personal treatment, verbal development and its importance for communication and participation. It also addresses guidance and what should be taken into account when guiding a visually impaired child. The brochure is available as an attachment in the degree project.

Language: Swedish Key words: visually impaired children, social- and healthcare professionals, guidance, communication, verbal development, physical activity, resource

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte, frågeställning, mål och avgränsning	2
3	Teoretisk bakgrund.....	3
3.1	Barn och synsättningar	3
3.1.1	Utvecklingen av språk och tal	4
3.1.2	Utvecklingen av motorik.....	4
3.1.3	Orienteringen.....	5
3.1.4	Att ledsaga barn	6
3.1.5	Lekens betydelse.....	6
3.2	Stödformer	6
4	Metod.....	7
4.1	Datainsamling.....	7
4.2	Dataanalys	10
4.3	Etiska aspekter.....	12
4.4	Produktprocessen.....	14
5	Resultat av innehållsanalysen	15
5.1	Delaktighet	15
5.1.1	Fysisk aktivitet.....	15
5.1.2	Socialisering	16
5.1.3	Samband mellan fysisk aktivitet och socialt liv	17
5.1.4	Bemötande.....	17
5.2	Kognitiva färdigheter	18
5.2.1	Språkutveckling	18
5.2.2	Att observera miljön	19
6	Produkten.....	20
7	Avslutande diskussion.....	21
	Källor	25

Bilageförteckning

Bilaga 1	Artikelöversikt
Bilaga 2	Kodning av material
Bilaga 3	Broschyr

1 Inledning

Detta examensarbete ingår i projektet Resursstarka barn 2019 i Yrkeshögskolan Novia, vars mål är att utveckla material för hur man mångprofessionellt kan stöda barnets delaktighet och dess resurser att klara av, bemästra och leva med en funktionsnedsättning. Läsåret 2017–2018 arbetade projektet Resursstarka barn med att utveckla en hemsida, till vilken även vårt slutliga material kommer att läggas. Skribenterna för detta arbete är två hälsovårdsstuderande och en socionomstuderande. Vi önskar med hjälp av arbetet utreda hurdant stödbehov synnedsetta barn har och hur det stödet kan ges ur ett mångprofessionellt perspektiv. Kompetenserna inom våra utbildningsområden hoppas vi skall berika detta arbete på ett mångprofessionellt sätt.

Så vad menas egentligen med att stöda barns resurser och med att arbeta ur ett resursförstärkande perspektiv? I ett resursförstärkande arbetssätt utgår man från att skapa miljöer som stärker barnet samt att använda sig av och stöda barnets medfödda mekanismer och resurser. Resursförstärkande metoder är således metoder var man bibehåller och ökar barnets egna kunskaper och kompetenser. Syftet med dessa metoder är att bekräfta barnet, skapa en positiv inställning till vardagslivet samt motivera barnet till att utvecklas och lära sig nya saker eller att lära sig fungera i olika situationer. Följaktligen kan det anses att ett resursstarkt barn är barn som utifrån sina egna förutsättningar och med hjälp av stöd får och har möjligheten att utvecklas till en självständig person med potential för ett rättfärdigt och gott liv. (Davidsson & Juslin, 2016).

Metoderna som utvecklas och används bör alltid vara personcentrerade och situationsanpassade. I detta arbete koncentrerar vi oss på synnedsetta barn och vilka metoder som anpassas för dem, med andra ord hur denna grupp i samhället kan bli stöttad på rätt sätt. I arbetet utgår vi från barn med någon form av en synnedsetning. Begreppet synnedsetta barn innefattar barn som har betydliga svårigheter i vardagslivet på grund av nedsatt syn. Synskador som kan korrigeras med hjälp av t.ex. glasögon eller kontaktlinser räknas inte till synnedsetningar. (Ojamo, 2018, s. 12). Den officiella diagnosen av synnedsetningen görs alltid av en ögonläkare och diagnosen baserar sig på WHO:s klassificering (Näkövammaisten liitto ry, 2019).

Tillvägagångssättet för att nå målet med vårt examensarbete är att genom en anpassad litteraturstudie plocka fram relevant och intressant litteratur, som sedan kommer stå som

grund för vårt material. Materialet som skapas införs på den redan utvecklade hemsidan och kommer att vara en broschyr som kan användas i elektroniskt format eller skrivas ut och användas i pappersformat. Genom tydligt syfte, tydliga frågeställningar och avgränsningar är målet att finna pålitlig teori som sedan kan tillämpas i vårt slutliga material. Målet med materialet är att ge professionella ute på fältet mer kunskap i och verktyg för hur bemöta, handleda och stöda synnedsetta barn. Genom att handleda professionella får de mer kunskap och kan då arbeta mer resurscentrerat och då får barnet det stöd det behöver, vilket i sin tur främjar delaktigheten och de synnedsettas ställning i samhället.

2 Syfte, frågeställning, mål och avgränsning

Syftet med vårt funktionella examensarbete är att beskriva hur man mångprofessionellt kan stöda barnets delaktighet och dess resurser att bemästra och leva med en synnedsettninɡ.

Frågeställningarna vi utgår ifrån är:

1. Hur kan synnedsetta barns resurser stärkas?
2. Hur kan synnedsetta barns delaktighet stödas?
3. Hur kan mötet mellan professionella och synnedsetta barn stärkas?

Målet med arbetet är att utveckla ett informationspaket för studerande, professionella och övriga som kommer i kontakt med synnedsetta barn. Informationspaketet kommer att vara tillgängligt via webbsidan ”Resursstarka barn” i form av en broschyr, vars syfte är att handleda professionella i hur de skall stöda synnedsetta barn. Vi önskar med hjälp av broschyren ge professionella ute på fältet mer kunskap om synnedsetta barn. Genom att handleda professionella i hur de skall stöda synnedsetta barn, förstärks och befrämjas barnens delaktighet och deras egna resurser.

Området synnedsetta barn är omfattande och brett, så en avgränsning krävs för ett tillförlitligt resultat. För tydlighetens skull har avgränsningen gjorts utifrån WHO:s klassificering. WHO definierar en synnedset person som en person vars synskärpa är mindre än 0,3 efter en glasreparation. Blindhet i sin tur är det frågan om när personens synskärpa är mindre än 0,05 efter en korrigerinɡ av synen eller om personens synfält är mindre än 20 grader. WHO:s klassificering är indelad i 5 klasser, varav de tre sista klasserna innefattar olika grader av blindhet. (Ojamo, 2018, ss. 13-14). Endast få synnedsetta är helt blinda och

klasserna 3–5 omfattar även personer som kan till exempel se lite ljus och/eller figurer (Näkövammaisten liitto ry, 2019).

Vi har valt att koncentrera oss på barn under skolåldern vars synnedsättning hör till klass 3–5, det vill säga till de som enligt WHO:s klassificeringen har någon grad av blindhet. Vilka och Airaksinen (2003) anser att processen i ett funktionellt examensarbete startas genom att begrunda ämnet och kartlägga intresseområdet. Som grupp har vi diskuterat ämnesvalet och avgränsningen i många omgångar innan arbetet inletts. Avgränsningen gjordes på basis av skribenternas egna intresseområden och ur perspektivet för en professionell tillväxt.

3 Teoretisk bakgrund

I detta kapitel plockar vi fram relevant statistik om ämnet samt beskriver utvecklingen hos synnedsatta barn. Även stödformer av olika slag som erbjuds för barn och deras familjer specificeras under detta kapitel.

3.1 Barn och synnedsättningar

Enligt statistik från 2011 antar man att det i Finland finns ca 55 000 individer med synnedsättning varav endast 2–8 % är barn under 18 år. Förbundet för synnedsatta antar att det i Finland föds ca 70–100 barn med synnedsättningar per år, talet är dock troligen för lågt eftersom en stor del av barnen får sin synnedsättning upptäckt och diagnostiserad först senare i livet. (Ojamo, 2018).

Med hjälp av statistik kan vi konstatera att den dominerande diagnosen bland synnedsatta barn är synstörningar av olika slag, som till exempel optisk nervskada, nedsatt synskärpa, delvis eller total synförlust. Nästa stora grupp av synnedsättningar är medfödda funktionshinder som i sig medför eller som orsakar en synskada eller synnedsättning. De flesta synnedsättningar hos barn förekommer redan innan födseln, alltså är de medfödda synskador. (Ojamo, 2018).

Tidig rehabilitering är a och o då det kommer till synnedsatta barn. Med hjälp av tidig rehabilitering förebyggs såväl synen som barnets övriga utveckling. Att öva använda sig av alla sina sinnen bör påbörjas direkt oberoende av om diagnosen är ställd eller inte. Även den minsta lilla synförmågan kräver stimulering. Med hjälp av stimulering och rehabilitering under barnets första levnadsår förebyggs samt förbättras synnervernas utvecklingsförmåga. Målet med den fortsatta rehabiliteringen är att ge barnet möjligheter att leva med en skada

och bemästra sitt liv trots synnedsättning. Strävan är att barnet skall få utvecklas normalt och bli så självständig som möjligt. (Rudanko, 2011).

3.1.1 Utvecklingen av språk och tal

Att lära sig ett språk, att upptäcka och att tänka hör till de kognitiva kunskaperna. Med hjälp av kognitiva kunskaper tar vi emot, sparar och hanterar information. Synnedsatta barn behöver ta hjälp av alla sina fungerande sinnen vid inläring. (Andersson, Boigon, & Davis, 2007).

Synnedsatta barn behöver andras hjälp för att skapa en bild av föremål och omgivningen. Allt bör beskrivas och upptäckas både muntligt och genom att röra vid saker. Genom rikligt med erfarenheter övas olika begrepp, vilket ökar synnedsatta barns språkliga kunskaper. Synnedsatta barn uppfattar sin omgivning mest med hjälp av hörseln, därför bör barnet få tid att lyssna varifrån ljudet kommer. Barnet behöver även få röra vid och känna på olika saker eftersom synnedsatta barn "ser" med sina händer. Viktigt är att alla vuxna i barnets omgivning talar klart och tydligt samt att de hela tiden berättar vad som händer och varför. (Engblom, Hänninen, & Honkanen, 2017, ss. 86-87).

Synnedsatta barn behöver vid sidan om den muntliga handledningen bli ledda vid handen när de blir ombudda att göra någonting. Synnedsatta barn lär känna sin omgivning långsammare i jämförelse med andra barn i samma ålder, vilket leder till att talförmågan oftast också utvecklas långsammare. Ordförrådet är oftast även mindre hos synnedsatta barn. Det kan vara svårt för hen att använda personliga pronomen och de använder ofta sitt namn i tal längre än andra barn i samma ålder. För att underlätta användningen av personliga pronomen rekommenderas det att till en början kombinera pronomen med namnet: "Skulle du Urho vilja gå ut? Snart kommer också din kusin Onni på besök". (Engblom et al. 2017, ss. 87-88).

3.1.2 Utvecklingen av motorik

Den motoriska utvecklingen grundar sig till största delen på vilka erfarenheter barnet har fått. Synnedsatta barn behöver handledning och erfarenheter av olika ställningar, rörelser, underlag och föremål. Föräldrarna och andra vuxna har stor betydelse och är en viktig del i utvecklingen. Synnedsatta barn måste lära sig motoriska kunskaper i många olika miljöer för att kunskaperna skall bli starka. Målet är att barnet skall kunna röra på sig tryggt och vara så självständigt som möjligt i olika situationer och i olika miljöer. För att nå detta mål bör

barnet vara medvetet om sin egen kropp och dess rörelser. Kroppslekar, att spela och att röra på sig i ojämn terräng stärker barnets uppfattning om sin kropp och dess förmåga till rörelser. (Engblom et al. 2017, ss. 98-99).

En synnedsättning gör det svårare för barnet att röra sig. Avsaknaden av synen innebär att de inte kan härma andra och lära sig av olika modeller. Därför är det viktigt att föräldrar och andra vuxna tränar med barnet och visar rörelser genom att fysiskt ta i barnets hand och ben för att demonstrera. Det hjälper också om barnet får känna ställningar och rörelser på någon annans kropp. Det rekommenderas att övningarna delas upp i små bitar för att sedan skapa en helhet. På det viset får barnet en bättre förståelse för rörelsekedjan. Att samtidigt instruera muntligt och att använda riktningbegrepp gör handledningen tydligare. Att ge feedback är även ytterst viktigt för att barnet ska lära sig rätta rörelse banor och upprätthålla motivationen. (Engblom et al. 2017, ss. 112-113).

3.1.3 Orienteringen

För att synnedsatta barn inte ser rummets gränser måste de få erfara dem med sin egen kropp, med hjälp av känseln. Lek i små utrymmen som till exempel i en koja eller en stor låda, hjälper barnet att forma en bild av omgivningen vilket utvecklar grunderna till en rumslig uppfattning. (Engblom et al. 2017, s. 99).

En viktig fas med tanke på orienteringen är när barnet lär sig att krypa. När barnet utforskar sin omgivning genom att krypa skapar det sakta men säkert en karta i minnet över hemmet. Genom att barnet stöter på väggar och möbler börjar hen begripa sin omgivning. Mattor, trösklar och möbler hjälper barnet att avgöra var det befinner sig i sitt eget hem. Därför rekommenderas att möblerna är hela tiden på samma plats så att barnet kan skapa sin inre karta. Ljud från hushållsapparater och hemmets dofter hjälper även barnet med rumsorienteringen. Om barnet ser ljus kan orienteringen stödjas med olika lampor. (Engblom et al. 2017, s. 98).

För synnedsatta barn är det viktigt att de lär sig begrepp för riktning och läge i ett tidigt skede (höger, vänster, bakom, framför, uppe, bredvid, nere, mellan), inte bara som begrepp i sig utan deras betydelse i förhållande till barnets kropp och aktivitet, detta för att underlätta handledningen och barnets fysiska aktivitet. (Engblom et al. 2017, s. 99).

3.1.4 Att ledsaga barn

Vuxna som arbetar och kommer i kontakt med synnedsatta barn behöver få handledning i hur de skall ledsaga barnen. Vid ledsagning av ett litet barn ska barnet ta grepp antingen om ledsagarens finger eller handled. Större barn tar grepp om underarmen av ledsagaren. Ett rätt grepp innebär att barnets tumme är på utsidan av ledsagarens hand och andra fingrar är på insidan av handen. Ledsagaren ska hålla sin hand lätt mot sig själv. Genom kontakthanden, det vill säga den som barnet håller i den vuxna med, känner barnet ledsagarens rörelser och riktningar. Med hjälp av kontakthanden bör barnet ledsagas bakom ledsagarens rygg i trånga ställen. Ledsagaren ska gå ett steg före barnet för att barnet skall känna sig tryggt. Trappor bör närmas rakt framifrån och det är viktigt att i förväg berätta ifall barnet skall gå uppåt eller neråt. Också i trappor ska ledsagaren gå en trappa före barnet. Alla nivåförändringar bör berättas i förväg och en liten paus just innan förändringen rekommenderas för tydlighetens skull. Målet är att alla barn kan principerna för ledsagningen före de börjar skolan. (Engblom et al. 2017, s. 108).

3.1.5 Lekens betydelse

Leken är viktig för barnets utveckling. Genom lek lär barnet sig olika färdigheter och kunskaper. Leken är en bra träningsituation för synnedsatta barn. Människan fångar 80 procent av intrycken genom synen vilket betyder att synnedsatta barn inte leker exakt på likadant sätt som en referensgrupp. (Brodin, 2008, ss. 43-44). Andra sinnen blir viktiga för att kompensera synen. En leksak är pedagogisk om den ökar kompetensen och intelligensen hos barnet. Forskarna har olika åsikter om hur viktiga leksaker är för utvecklingen. Dock är de överens om att leken är betydelsefull och att leksaker i sin tur har en betydande roll för synnedsatta barn. Trots att leken har en stor pedagogisk betydelse för barn med synnedsättningar är det viktigt att barnet har roligt, leken ska inte bara handla om prestation och utveckling. (Brodin, 2008, ss. 54-55).

3.2 Stödformer

Ett hjälpmedel ska stödja barnets funktionsförmåga och hjälpa med att hantera uppgifter och främja vardagen (THL, 2014). Enligt lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987) är det kommunen som har hand om handikappservicen som skall undanröja hinder så att alla kan vara jämbördiga medlemmar av samhället. Det är meningen att stödet de handikappade får, skall hjälpa dem att klara sig på egen hand (§3, §7).

Synnedssatta barn erbjuds hjälpmedel från Folkpensionsanstalten, socialvården, hälsovårdscentralen, centralsjukhus och inom utbildningen. Det görs en helhetsbedömning och hjälpmedlet som erbjuds ges på individuella grunder. Hjälpmedel som behövs i det vardagliga livet lånas ut via hälsovårdscentraler eller sjukhus av fysioterapeuter eller läkare. De lär ut hur hjälpmedlet används på rätt sätt, också närstående och daghemspersonal ska få utbildning för att kunna stöda barnet med användningen av hjälpmedlet. Specialsjukvården erbjuder dyra hjälpmedel. Socialvården inom kommunen stöder sådant som hör till handikapplagen. Skolan ska se till att det finns specialhjälpmedel som behövs inom utbildningen, till exempel annorlunda bord och stolar. (a) Näkövammaiset Lapset ry, u.d.).

Några hjälpmedel som finns är bland annat den vita käppen, taktila material¹, Daisy ljudboksspelare, förstoringsglas, skyddsglasögon, ledarhund och talande klockor. Idag finns det mycket hjälp att få till exempel via smarttelefonen, men då betalar klienten själv, det är alltså inte FPA eller hälsocentraler som erbjuder hjälpmedel. (a) Näkövammaiset Lapset ry, u.d.). FPA beviljar handikapp bidrag enligt hur vårdbehovet ser ut (Fpa, u.d.).

I Grunderna för planen för småbarnspedagogik anges att barnet på daghemmet ska få det stöd hen behöver för att kunna delta i verksamheten och utvecklas. Det erbjuds stöd för utveckling, lärande och lösningar på individuell nivå, men också lösningar som behövs i gruppen för att hjälpa barnet. (Utbildningsstyrelsen, 2016, s. 54).

4 Metod

Under metodkapitlet redovisas arbetets tillvägagångssätt och vilka specifika metoder och tekniker som använts. Bell (2006, s. 237) påpekar att alla metoder och viktiga termer bör definieras och beskrivas tydligt. Nedan beskrivs metoderna för datainsamlingen, bearbetningen samt hur insamlade data använts. Syftet med metodkapitlet är att ge läsaren en tydlig och strukturerad bild över arbetets upplägg. Läsaren bör även få möjligheten att granska och bedöma ifall valda metoder är relevanta och tillförlitliga (Kristensson, 2014, s. 18).

4.1 Datainsamling

Som metod för examensarbetet utgår vi från en processinriktad metod. Syftet med en processinriktad metod är att nå ut till professionella på fältet genom handledning och nya

¹ Material som möjliggör barnet att orientera sig med hjälp av beröring och känsel, t.ex. böcker

verktyg. Vilkka och Airaksinen (2003) skriver i sin bok *Toiminnallinen opinnäytetyö* att den processinriktade metoden ofta används då det är frågan om ett produktbaserat examensarbete. En produkt kan således vara t.ex. ett handledningsmaterial, ett evenemang, en bok, en portfolio eller en hemsida. Enligt Vilkka och Airaksinen (2003, ss. 10-11) bör produkten vara informativ, tillgänglig och användbar för den bestämda målgruppen samt innehållet bör vara relevant och sakligt.

Inför examensarbetet blev vi tilldelade ämnet synnedsättningar hos barn. Målet med arbetet är att utveckla ett informationspaket för studerande, professionella och övriga som kommer i kontakt med synnedsatta barn. Vid utvecklandet av vår produkt togs vid sidan om den processinriktade metoden impulser från en traditionell litteraturstudie. Detta eftersom en litteraturstudie innefattar en sammanställning av tidigare forskning som gjorts inom ett utvalt ämne (Kristensson, 2014). I och med utvecklandet av produkten samlades material som bestod av tidigare forskning och böcker. Det insamlade materialet sammanställdes och analyserades för att sedan tillämpas i den slutliga produkten.

Med tanke på litteraturstudiens tillförlitlighet är det viktigt att datainsamlingen är väl planerad och att sökstrategin genomförs noggrant. Syftet med insamlingen är att hitta forskning som är relevant för ämnet. (Bell, 2006, ss. 90-91). Ämnet avgränsades med hjälp av tre tydliga frågeställningar som la grunden till arbetet och hjälpte oss att skapa sökorden för datainsamlingen. Med hjälp av de relevanta sökorden gjordes en osystematisk manuell sökning via databasen EBSCO. Bell (2006, ss. 90-91) beskriver betydelsen av bra sök- och nyckelord för att hitta relevant data. Eftersom antalet forskningsområden är stort bör en tydlig avgränsning göras och syftet bör preciseras. Hon anser att skribenten kontinuerligt bör konkretisera sina sökord och vara kritisk då det kommer till irrelevant och relevant data. Sökorden till detta arbete har utformats utifrån syftet och målsättningen. De sökord som för detta arbete skapats är *visual impairment AND children* samt *visual impairment in children*. Sökningen gav närmare 757 träffar. Genom en närmare granskning och begränsning till endast artiklar med full text tillgängligt och peer reviewed artiklar minskade träffarna. Vidare beaktades endast artiklar från åren 2000 – 2019. Under resterande träffar valdes artiklar vars innehåll var mest relevant för vårt ämne. Valet låg på artiklar vars innehåll kunde anpassas till barn under 5 år och som handlade om att stöda barnets delaktighet och det vardagliga livet samt som kunde användas i det professionella arbetet med barnen. Skribenterna läste igenom kring 50 artiklar varav endast 9 inkluderades utifrån rubriken eller abstrakten. Datainsamlingsprocessen av artiklarna har sammanfattats kort i figur 1 för

tydlighetens skull. I figuren redovisas för antalet artikelträffar och hur sökträffarna inkluderats samt exkluderats.

Utöver ovannämnda forskning har även två böcker samt en icke vetenskaplig artikel valts att inkluderas i innehållsanalysen, eftersom innehållet är relevant för arbetets syfte och frågeställningar samt ökar resultatets evidens och tillförlitlighet. *Käsi käden päällä* (2017) handlar om vardagsrehabilitering för synnedsetta barn och är skriven i ett samarbete mellan professionella och föräldrar till synnedsetta barn. *Käsi käden päällä* strävar efter att stöda barnets utveckling och lärande och den innefattar såväl stöd i vardagssysslor som i fysisk och psykisk utveckling. Engblom et al. (2017). Utöver denna bok har *La-Ku – Näkövammaisen lapsen varhaiskuntoutusohjelma* (2007) inkluderats i innehållsanalysen. Även denna bok handlar om synnedsetta barns rehabilitering. Boken är dock utformad mer som ett verktyg för utvärdering och kartläggning. Boken behandlar 0–6-åriga synnedsetta barns kognitiva, språkliga, sociala, motoriska och kompenserande färdigheter. (Andersson, Boigon, & Davis, 2007). Slutligen hittade skribenterna även en icke vetenskaplig artikel som ansågs vara relevant, vilken sedan kompletterade datainsamlingen. Artikeln *Näkövammaisen lapsen hoito*, skriven av specialläkare Sirkka-Liisa Rudanko (2011), behandlar synnedsetta barn ur ett hälso- och sjukvårdsperspektiv. Den berättar delvis allmänt om synnedsetta barn men fokuserar även på vård av dessa. Artikeln berättar om bemötandet av barnen i vårdssituationer och hur synnedsettningen påverkar barnets upplevelser av vårdssituationer. Denna artikel ger arbetet en intressant synvinkel och inkluderades på grund av innehållet.

Figur 1. Beskrivning av datainsamlingsprocessen.

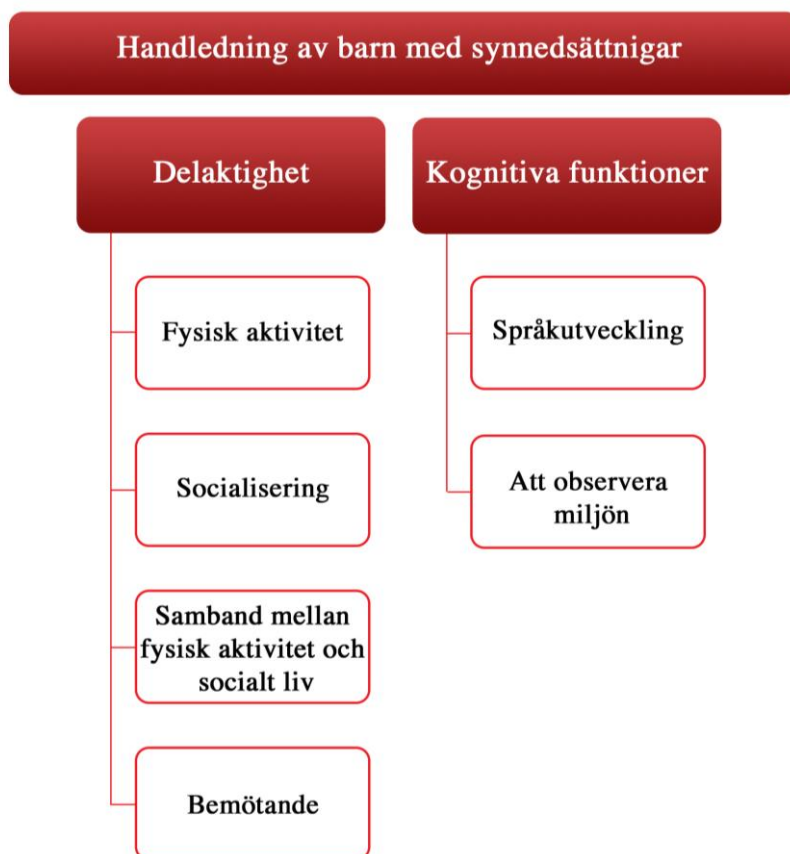
4.2 Dataanalys

Dataanalysmetoden som används är en tillämpad version av innehållsanalysen. En innehållsanalys är ett sätt att se på sitt material på ett mer systematiskt sätt och från ett objektivt perspektiv. Analysen är en process där forskaren eller skribenten vetenskapligt analyserar sitt insamlade material. En innehållsanalys strävar efter en förkortad beskrivning

av problemet som undersöks. Som resultat av en analys fås kategorier och underkategorier. (Jacobsen, 2007).

Enligt Olsson och Sörenson (2011, ss. 209-210) delas en innehållsanalys i två undertyper; latent- och manifest innehållsanalys. Dessa skiljer sig genom att en latent innehållsanalys fokuserar på textens betydelse och tolkningen av den medan en manifest innehållsanalys fokuserar på textmaterialet och de mest relevanta komponenterna. Vi har därmed valt att använda oss av en modifierad form av en manifest innehållsanalys, anpassad för vårt funktionella examensarbete. Syftet är att fokusera på utvalda delar och teman av insamlade data och på det sättet fördjupa vårt kunnande inom ämnet barn med synnedsättningar.

Innehållsanalysen styrdes av arbetets syfte och frågeställningar. Det material som valts ut lästes noggrant igenom flera gånger av alla skribenter, och punkter som ansågs relevanta markerades i texten. De artiklar som ingår i arbetet sammanställdes en tabell, se bilaga 1, som innehöll förlags år och -ort, författare, titel, syfte, metod och urval samt huvudsakliga slutsatser. Utifrån artiklarnas resultat och slutsatser söktes relevanta uttryck som motsvarade arbetets syfte och frågeställningar. Relevanta uttryck samlades i en skild tabell, reducerade för att komprimera materialet. Kristensson (2014) poängterar att den manifesta innehållsanalysen fokuserar på att hitta likheter, skillnader och mönster i materialet. Vidare beskriver han att avsikten med analysen är att hitta de mest centrala komponenterna som i sin tur skapar kategorierna i innehållsanalysen. Uttrycken som plockades fram jämfördes med varandra och fokus låg på likheter. Utav uttrycken skapades reducerade uttryck som bildande underkategorierna. Alla tre frågeställningar behandlades samtidigt och gav 6 underkategorier. Utav dessa bildades två övergripande huvudkategorier, dessa redovisas i figur 2. Figuren visar huvudrubriker och respektive underrubriker. Alla kategorier namngavs så att det givna namnet representerade dess innehåll så väl som möjligt samt motsvarade syftet i arbetet. Kristensson (2014, ss. 143-145) betonar att, för att kunna skapa relevanta kategorier bör de granskas och identifieras i flera omgångar. Skapandet av kategorierna är en krävande men viktig del av analysprocessen. För att hålla rätt fokus är det bra att ständigt ställa sig frågan *”Vad betyder denna kategori?”*

Figur 2. Kategorier utifrån innehållsanalysen.

4.3 Etiska aspekter

I alla arbeten och all forskning bör skribenterna reflektera över god vetenskaplig praxis och de etiska riktlinjerna. God vetenskaplig praxis och korrekthet hör båda till skribenternas etiska skyldigheter. Enligt Forskningsetiska delegationen (2012, ss. 18-19) innebär god vetenskaplig praxis bland annat att forskningen görs i enighet med kriterierna för vetenskaplig forskning. Omsorgsfullhet bör beaktas i dokumenteringen av såväl datainsamlingen, analysen och resultatet. God vetenskaplig praxis innebär också öppenhet, ärlighet och noggrannhet. Genom källkritik och korrekta källhänvisningar respekterar man upphovsmännens vetenskapliga prestationer och själva originalmaterial som används. Yrkeshögskolan Novia följer Forskningsetiska delegationens rekommendationer och hänvisningar vad gäller god vetenskaplig praxis. Vi skribenter har därmed även förbundit oss att följa dessa rekommendationer i detta examensarbete. (Yrkeshögskolan Novia, (u.d)).

Leino- Kilpi (2004, s. 289) påpekar att valet av insamlad data är avgörande för övergripande och etisk tillförlitlighet. Data som samlats in och används bör hänga ihop med arbetets syfte och frågeställningar. Skribenterna förväntas söka och plocka fram data som säkerställer

bästa möjliga kvalitet för att nå hög tillförlitlighet. I detta arbete har sökningsprocessen grundligt beskrivits i kapitel 4.1 samt i figur 1. Alla forskningsartiklar har hämtats från pålitliga databaser. Endast forskning som tangerar ämnet och är relevant ur arbetets syfte och frågeställningar har inkluderats i arbetet. Övrigt material som använts, det vill säga böcker, har hämtats från Åbo Akademi's bibliotek. Böckerna är även rekommenderade på föreningen för synnedsatta barns webbsida (b) Näkövammaiset lapset ry., (u.d)).

Ur ett etiskt perspektiv är det viktigt att allt insamlat data analyseras och att analysen görs på ett tillförlitligt sätt. (Leino-Kilpi, 2004, s. 292). Forskningsartiklarna har sammanfattats i en tabell, se bilaga 1, där år och land för publicering, författare, titel, syfte, metod och urval samt nyckelsatsar framkommer. Under analysprocessen har varken slarvighet, orättvisa eller oärlighet förekommit. Vilka och Airaksinen (2003) påpekar varsamheten för plagiat i ett examensarbete. Att plagiera innebär att presentera andra forskares ord, tankar, idéer, uttryck eller resultat i sitt eget namn. Plagiat är en avvikelse från god vetenskaplig praxis och får därmed inte förekomma. Under examensarbetsprocessen har skribenterna haft forskningsetiska delegationens rekommendationer hela tiden i tankarna och för att öka tillförlitligheten har arbetet granskats i flera omgångar. Texterna i arbetet har även bearbetats och omskrivits flera gånger för att undvika plagiat.

Med tanke på produkten som utvecklas, handledningsmaterial för professionella inom social- och hälsovården som kommer i kontakt med synnedsatta barn, finns det även där etiska riktlinjer som bör beaktas. Innehållet förväntas vara evidensbaserat och pålitligt. Målet med broschyren är att ge professionella ute på fältet mer kunskap i och verktyg för hur bemöta, handleda och stöda synnedsatta barn. Genom att handleda professionella får de mer kunskap och kan då arbeta mer resurscentrerat, alltså får barnet det stöd de behöver vilket i sin tur främjar delaktigheten och synnedsattas ställning i samhället. Vi hoppas genom vår broschyr ge professionella stöd i hur bemöta och respektera barnets resurser samt självbestämmande rätt. Den riksomfattande etiska delegationen inom social- och hälsovården behandlar varje individs människovärde, självbestämmanderätt samt förespråkas god vård och handledning (Riksomfattande etiska delegationen inom social- och hälsovården ETENE, (u.d)). Ur ett etiskt perspektiv är det av betydelse att varje individ blir behandlad rättvist och lika. ETENES rekommendationer, de etiska aspekterna för bemötande och barnets rättigheter har under hela arbetsprocessen, specifikt då innehållet formulerats, varit fokus för skribenterna. Då broschyren utvecklas beaktas dessa och innehållet granskas i flera omgångar för att uppehålla tillförlitligheten och evidensen. Formulering är av stor

betydelse med tanke på vad man vill att målgruppen ska få ut av materialet och hur man vill att läsaren skall tolka arbetet.

4.4 Produktprocessen

Produktideén kom fram genom att skribenterna gemensamt kom fram till att intresset fokuserade på ett material till webbsidan som kan användas såväl elektroniskt som utskrivet. Skribenterna diskuterade olika produktideer och ännu efter ideeseminarier stod vi utan en fungerande produkt. Vi valde därför att starta en kartläggningsprocess, vilket vi gjorde genom att ta kontakt med Näkövammaisrekisteri, som i sig inte kunde bidra med direkt stöd, men som delgav flera personers kontaktuppgifter av vilka vi haft mycket nytta. Av dessa personer kontaktades en forskare och en rehabiliteringskoordinator. Matti Ojamo, forskare på Näkövammaisrekisteri, kontaktades först. Han var mycket intresserad av vårt ämnesval och erbjöd sitt stöd men meddelade att på grund av ekonomiska skäl så har biblioteket med Näkövammaisrekisteris material lagts ner och att för tillfället har ingen tillgång till materialet (Personlig kommunikation 4.2.2019). Han rekommenderade att vi skulle ta kontakt med en rehabiliteringskoordinator, som var nästa på vår lista att kontakta.

Rehabiliteringskoordinatören som kontaktades kunde inte heller hjälpa oss i vårt arbete men rådde oss att kontakta Valteri Skilla, centret för lärande och kompetens. Valteri erbjuder mångsidiga och omfattande tjänster samt stöd inom lärande och skolgång för barn med behov av särskilt stöd (Utbildningsstyrelsen, (u.å)). Via Valteris webbsida fick vi kontakt med skolans handledande lärare och förde en mycket givande diskussion om vilka och hurdana stödmetoder som finns för synnedsetta barn. Genom diskussionen kom vi fram till att problemet ute på fältet är på gräsrotsnivå då det handlar om att professionella varken vet hur de skall bemöta, handleda eller stötta synnedsetta barn. (Personlig kommunikation med handledande lärare 12.2.2019.). Vi fick mycket att fundera kring, nya tankekartor gjordes och en massa tankar bollades mellan skribenterna. Vi kunde snabbt dela åsikten att vi vill utveckla en användbar och lättillgänglig produkt för samtliga studerande och professionella inom hälso- och socialvården. Beslutet att göra ett informationspaket för professionella, i form av en broschyr kom efter att vi påbörjat innehållsanalysen och kunde se termer som var ofta återkommande. Med hjälp av dessa termer, t.ex. handledning, bemötande, kommunikation, socialisering etc. började vi fundera hur materialet vi skapar kan ta fram dessa teman och på ett bra sätt stöda synnedsetta barns resurser och delaktighet. Slutligen kunde vi enas om en broschyr, se bilaga 3, som svarar på vårt syfte och rymmer alla våra kriterier.

5 Resultat av innehållsanalysen

I detta kapitel presenteras resultaten av den utförda innehållsanalysen. Utgångspunkten för analysen är de 9 artiklar som är sammanfattade i artikleöversikten, se bilaga 1, samt den icke vetenskapliga artikeln och de två utvalda böckerna. Resultatet presenteras enligt huvud- och underkategorierna. Valda artiklar samt böcker refereras till enligt bokstavskodning, se bilaga 2.

5.1 Delaktighet

Huvudkategorin *Delaktighet* har skapats utifrån innehållsanalysen och omfattar fysisk aktivitet, socialisering, sambandet mellan dessa två samt bemötande. Begreppet delaktighet kan definieras på flera olika sätt, bland annat innebär det att få vara med och ta del av någonting (Social- och hälsovårdsministeriet, (u.å)). Ett barns rätt att få vara delaktig behandlas i FN:s konvention om barnets rättigheter. Bland annat påpekas att ”*Ett handikappat barn ska ges bästa tänkbara vård och hjälp som främjar dess självförtroende och delaktighet*”. (Lapsiasia, (u.å)). Under denna huvudkategori har skribenterna lagt fokus på vad analysen påvisar angående hur delaktighet hos synnedsetta barn kan främjas och främst vilka faktorer som påverkar delaktigheten.

5.1.1 Fysisk aktivitet

Barn behöver lära sig motoriska kunskaper innan hen kan vara fysiskt aktiv (B). Synnedsetta barn har färre möjligheter till fysisk aktivitet än de barn som har bra synförmåga (H). Det poängteras att det är viktigt att få likadana erfarenheter som andra barn med tanke på utveckling av grovmotorik, men när barnet inte har den synförmågan som behövs kan inte en naturlig motivation till fysisk aktivitet förväntas utan behöver stöttas. Att väcka nyfikenhet är en stor uppmaning med ett synnedsett barn. (A).

Övning av motoriska kunskaper bör inrymmas i vardagliga aktiviteter och till leksituationer så att barnet får tillräckligt med upprepning vilket leder till bättre resultat. Motorisk utveckling sker huvudsakligen genom leken och man borde satsa på att hitta leksaker som motiverar barnet att röra på sig. I en grupp kan ett synnedsett barn vara intresserad av andra lekar än de lekar som intresserar barn som ser. Synnedsetta barn kan också vara långsammare i sina rörelser och eventuellt inte hinna med i leken. Därför är det viktigt att en vuxen ordnar sådana situationer och lekar att ett synnedsett barn kan delta jämlikt. (A). När man undervisar och beskriver en ny lek eller ett spel till barnet är det viktigt att barnet får tid att bekanta sig

med omgivningen. Utrymmet borde begränsas så att synnedsatta barn kan känna det med sina fötter. Viktigt är också att man använder ljud som hjälp så att synnedsatta barn får tips på riktning, avstånd och höjd. (B).

Mindre daglig aktivitet påverkar barnets olika förmågor som till exempel balans. Genom träning kan balansen förbättras och att träna balans kan påverka navigering och orientering. Fysisk träning är bra att börja i ung ålder. Genom att man tränar balans, faller man mindre och livsstilen förbättras. (E).

Synnedsatta barn behöver vuxnas handledning och stöd till allt (A). Först handleds allt hand på hand (en vuxen ledsagar och ger modell genom att ha sin egen hand på barnets hand) och allteftersom barnet lär sig minskas handledningen. Principen med aktiv och hjälpande hand är även central vid handledning av synnedsatta barn, barnets aktiva hand gör och den vuxnas hjälpande hand håller fast så att saker hålls på plats. Viktigt är att man låter barnet göra själv så mycket som möjligt fast det skulle ta mera tid. Barnet behöver få feedback från vuxna och det är viktigt att vuxna märker barnets framgångar och styrkor. Barnet bör berömmas och uppmuntras alltid när det finns orsak att göra det. (B).

5.1.2 Socialisering

Synnedsatta barn anses ofta ha färre vänner och inte så omfattande socialt nätverk, vilket betyder att de inte umgås så ofta med andra och därför känner sig ensamma (H). Föräldrar till synnedsatta barnen ger det viktigaste stödet. Barnets sociala kompetens anses vara på en lägre nivå än andras (H). Även svårigheter att anpassa sig socialt förekommer (L). Samspelet fungerar sällan med andra och det är också besvärligt för dem att förstå andras perspektiv (J). Det krävs kompetens i social interaktion för att kunna samverka med andra (F). För att barnets sociala kompetens ska bli bättre är det viktigt för barnet att utveckla vänskap med andra eftersom det utmanar dem att lära sig förstå andra personer (J).

Det krävs social kompetens samt bra kommunikationsförmåga för att på ett lyckat sätt komma med i t.ex. en lek eller någon annan situation och få vara delaktig. En strategi för barn är att se på när andra barn leker och sedan försöka komma med i leken, men för ett synnedsatt barn är detta inte möjligt. De använder beröring som ett sätt vilket kan kännas obehagligt och annorlunda för andra barn som inte är vana med det. Men den sociala leken och interaktionen är viktig för utvecklingen och för att få vänner. Vuxna kan i leksituationer hjälpa genom att ordna tillfällen att öva med barn i en miljö med endast ett till två barn. Om det finns syskon i familjen är det till nytta att öva hemma tillsammans. (J). Synnedsatta barn

som leker kan anses vara passiva i sin lek. Dock ska vi inte glömma att de lyssnar, talar, fantiserar och producerar ljud, vilket innebär att de inte är passiva bara för att de inte rör sig lika mycket i leken som andra barn. Barn lär sig mycket när de leker med andra barn, till exempel samarbetsförmåga och att lyssna och hantera konflikter. Vid lek är det bra om området är avgränsat och att gruppen är liten. En vuxen bör även finnas som tolk när det synnedsatta barnet leker med andra barn eftersom barnet inte själv ser andras kroppsspråk och avsikter. Det är även viktigt att en vuxen berättar för barnet hur barnets egna kroppsspråk ser ut. (B).

5.1.3 Samband mellan fysisk aktivitet och socialt liv

När en vuxen stöder barnets möjligheter att leka med andra, ökas de sociala kunskaperna och samtidigt ökas barnets delaktighet (B). Synnedsatta barn har ofta sämre självbild än andra för att de kan ha svårigheter att röra sig. Det framgår även att fysisk aktivitet leder till social aktivitet. Synnedsatta barn brukar ha mindre omfattande socialt nätverk och mindre vänner än andra barn och de kan lätt bli ensamma. Ensamheten leder i sin tur lätt till mindre fysisk aktivitet. (H). Då synnedsatta barn deltar i specialanpassade sport- och/eller sommarläger känner de sig mera kompetenta vilket i sin tur ökar känslan av social acceptans. Synnedsatta barn brukar vara mest fysiskt aktiva med sina föräldrar och inte med andra barn vilket i sig inte främjar socialisation. (F).

5.1.4 Bemötande

Vid bemötandet av synnedsatta barn är det viktigt att alltid berätta vem man är, så barnet inte måste gissa vem hen möter. Eftersom barnet inte ser andras ansikten, miner och kroppsspråk ska man uttrycka känslor, miner och gester via ljud och genom beröring. Före man rör barnet bör man tilltala barnet med dess eget namn så att barnet vet att man talar till hen eller kommer att röra barnet. Det är alltid viktigt att den vuxna förutser situationer och berättar vad som kommer att hända och beskriver situationer, så att barnet känner sig säkert. Rekommendationen är att undvika konstant oljud och bråk så att barnet har lättare att förstå händelser. (B)(K). Det stör inte om man använder ord ”Titta” och ”se” som vanligt (K).

I en vårdsituation måste barnets patientrum vara ett tryggt ställe. Rekommendationen är att där inte skall ske några ingrepp som kan orsaka rädsla hos barnet. Ett sätt att förbereda barnet inför kommande vårdsituation är rollekar, på det sättet lär man barnet att kontrollera och tåla också obehagliga situationer. (K). När en vuxen talar till ett synnedsatt barn ska hen använda exakta ord, såsom ”det finns på vänster sida om dig” istället för att man skulle säga ”det

finns där”. Att säga ”här” och ”där” säger ingenting för ett synnedsatt barn. Därför är det viktigt att lära sig att tala så att barnet förstår betydelsen med hjälp av hörseln. (B).

Kommunikationen är ytterst viktig för att kompensera för synnedsättningen. Synnedsatta barn har svårare att förstå kommunikation samt att koncentrera sin uppmärksamhet och sitt lyssnande under kommunikationssituationer (G). De får endast en begränsad del av informationen från omgivningen vilket påverkar kommunikationen samt den sociala förmågan till anpassning (L). God kommunikationsförmåga påverkar positivt den psykiska utvecklingen samt aktivitetsnivån. (L) Kommunikation hör till växelverkan mellan individer och påverkas av våra erfarenheter, kunskaper och omgivningen. Ett synnedsatt barn måste använda andra metoder än synen för att få information från omgivningen. Den primära kommunikationsformen är talet, men t.ex. ansiktsuttryck, ögonkontakt och gester kan ett synnedsatt barn inte uppmärksamma. Det viktiga är att kommunikationen fungerar och att barnet utvecklas med hjälp av kommunikation i växelverkan med andra (A).

I vardagliga situationer används kommunikation via beröring, vilket kan komplettera språket eller användas helt utan att tala. Det är en snabb teknik och kan ske som privat kommunikation mellan personerna eftersom de andra i gruppen inte behöver vara medvetna om vad som händer. Beröringen sker med handflatan eller fingrarna på armen eller övre delen av ryggen. Om någon vill säga ”Bra”, sker det genom några små klappar på barnets arm. För att berätta om känslor, till exempel att man är glad, rita då ett leende på ryggen med ett finger. Om barnet ska tala lite tystare, för då handflatan neråt på barnets arm. (A)

5.2 Kognitiva färdigheter

Kognitiva färdigheter står för den andra huvudkategorin utifrån innehållsanalysen och omfattar barnets språkutveckling och att observera miljön. Syftet med examensarbetet är att stöda barnets resurser att bemästra och leva med en synnedsättning. I denna huvudkategori ligger fokus på synnedsatta barnets resurser och hur man kan främja samt stöda dem. Stöd av de kognitiva färdigheterna som kommit fram genom innehållsanalysen är av stor betydelse då det kommer till det synnedsatta barnets möjlighet att bemästra det vardagliga livet.

5.2.1 Språkutveckling

Grunden till att lära sig ett språk är genom att göra och undersöka. När barnet får tillräckligt med erfarenhet av hur alla begrepp är uppbyggda får hen också en bra språklig grund för att

uttrycka saker och känslor. (B). Synneddsatta barn har ofta problem med betydelsen av ord, detta beror på att de har begränsade möjligheter att utforska omgivningen. Därför behöver de ges möjligheten att lära sig genom att lyssna och beröra för att få en uppfattning av närmiljön. (I). Ett synneddsatt barn behöver få rikligt med språkliga beskrivningar och också verkliga erfarenheter av föremål och platser för att det inte kan se dem i verkligheten och inte heller på bilder (A). Dock betonas att förståelse och språk baserar sig i första hand på erfarenheter och inte på observationer av miljön (J).

Barnen utvecklar sitt språk genom att läsa och lyssna när någon läser. Synneddsatta barn lär sig genom taktila medel och taktila böcker medan andra barn med syn kan se på bilderna och lära sig via dem (C). Användning av taktila bilder kan ha fördel i språkutvecklingen (D). Meningen är att barnen ska självständigt lära sig att läsa taktila böcker. Det går också att göra egna böcker och då är det bra att använda material som barnet känner igen från tidigare, därför kan barnet vara med och samla in materialet och samtidigt utforska området där materialet samlas in. (C). Vid läsning av taktila böcker måste läsaren genom att med händerna känna, utforska bilderna för att tolka meningen och för att kunna koppla ihop det med innehållet i boken (D). Föräldrar till barn med nedsatt syn läser färre än en gång i veckan om de inte har taktila böcker, medan de som har dessa böcker läser åtminstone en till två gånger i veckan (G). Genom att läsa taktila böcker lär sig barnen också annat än språket, de lär sig finmotorik som att vända blad och andra vardagliga färdigheter samt social interaktion (C). Genom att både känna och lyssna, utvecklas minnet och barnet förstår sagan bättre. Att använda 3D bilder av objekten ökar interaktionen och kommunikation med andra eftersom barn med syn också blir intresserade av dessa bilder. (D).

En god grund för begreppsutvecklingen och även läskunnigheten innebär att det synneddsatta barnet kan skilja olika ljud i språket, deltar i berättelser och visar medvetenhet om böcker. Synneddsättningen kan påverka barnets språkutveckling och möjlighet till tidig läskunnighet. När barnet ska lära sig att läsa måste språket vara skraddarsytt enligt barnets erfarenheter och individcentrerat för att stöda förståelsen. Det är viktigt att meningarna är korta och grammatikaliskt korrekta. När man läser böcker till barnet ska man ha långa pauser, överdriven ton och vokabulär på barnets nivå för att dra till sig barnets uppmärksamhet. (G).

5.2.2 Att observera miljön

I och med att synsinnet är otillräckligt hos synneddsatta barn utvecklar de ersättande förmågor. Barn med synneddsättning reagerar känsligare på hörselstimuli och de lägger mera

märke till lukter då de observerar miljön än de som har bra synförmåga. Det är viktigt att lägga märke till barnets ersättande förmågor när man handleder barnet. (A).

Känslan är viktig i och med utvecklingen av finmotoriken men även då ett synnedsett barn observerar miljön (A). Synnedsetta barn har inte alltid sådana kunskaper som de vuxna antar att de har. Till exempel kan vuxna vara överraskade över att barnet inte känner till vanliga föremål i hemmet. (C). För att lära sig dessa behöver barnet få erfarenhet av föremål som känns annorlunda i handen, är olika formade och väger olika mängder. Barnet behöver också information om olika föremåls brukssyfte och dess relation till miljön. Därför är det viktigt att omgivningen är uppmuntrande och att barnet får den handledningen hen behöver. (A)(C). Synnedsetta barn behöver få vuxnas hjälp till att bekanta sig med omgivning och föremål (B). Som professionell är det viktigt att hjälpa föräldrar att förstå hur synnedsettningen påverkar barnets utveckling och lärande (C).

6 Produkten

Vid planering av innehållet av broschyren ”*Glöm inte att se mig, även om jag inte ser dig – 21 tips hur bemöta, stötta och främja ett synnedsett barns delaktighet och resurser*”, se bilaga 3, har skribenterna använt sig resultatet från innehållsanalysen som utgångspunkt. Vi anser att innehållet bör vara kortfattat och stämma överens med resultaten från innehållsanalysen. Vidare har vi gemensamt sammanställt innehållet till broschyren, diskuterat uppbyggnaden och utformat utseendet i gruppen. Alla personer som kommer i kontakt med synnedsetta barn skall få ut någonting av vår broschyr. Vi vill betona bemötandet, betydelsen av god behandling och hjälpa professionella att handleda synnedsetta barn korrekt. Med hjälp av dessa värderingar kunde vi jobba på utseendet av broschyren så att innehållet skulle komma till rätta och vara lätt att ta till sig.

Innehållet i broschyren utformades slutligen som en komprimerad version av arbetets centrala resultat. Broschyren representerar det viktigaste med tanke på mötet mellan professionella och de synnedsetta barnet samt med tanke på hur man bäst kan stöda det synnedsetta barnets resurser och delaktighet. Innehållet är relevant med tanke på arbetets syfte och svarar på frågeställningarna. Samtliga skribenter anser broschyren vara tillförlitlig och användbar ute på fältet. Vad det kommer till broschyrens utseende beslöt gruppen att själv skapa broschyren från grunden. Botten har skapats med hjälp av photoshop och layouten samt bilderna står skribenternas själva för.

7 Avslutande diskussion

Syftet med vårt funktionella examensarbete var att beskriva hur vi mångprofessionellt kan stöda barnets delaktighet och dess resurser att bemästra och leva med en synnedsättning. Målet med arbetet var att utveckla ett informationspaket riktat till studerande, professionella och övriga som kommer i kontakt med synnedsatta barn. Informationspaketet är i form av en broschyr, vars syfte är att handleda mångprofessionella i hur de skall stöda synnedsatta barn. Syftet och målet valdes delvis med hjälp av examensarbetets projektbeskrivning och delvis utifrån egna intressen. Vi anser att vårt syfte och mål givit oss som studerande och blivande professionella utrymme att utvecklas och att vi har fått ett verktyg som kan användas i vilket sammanhang som helst.

Vår mångprofessionella grupp som består av tre studerande, två hälsovårdare och en socionom, har gjort att de två olika utbildningsområdena har bidragit med olika synvinklar och kompetenserna inom de båda områdena har berikat arbetet. Examensarbetet som ingår i projektet Resursstarka barn med temat barn med synnedsättningar var ett intressant område med behov för nytt material. Den första tiden av projektet gick åt till att undersöka temat synnedsättningar, något som för alla i gruppen var ett relativt okänt område. För skrivprocessen skapades ett word-dokument vilket alla skribenter hade tillgång till. Även en whatsapp-grupp skapades för att lätt kunna hålla kontakt under arbetsdagar på distans. Whatsapp gruppen fungerade som ett öppet forum var alla fick uttrycka sig och var man kunde begära om hjälp och ta beslut tillsammans. Innan skrivprocessen inleddes avgränsades arbetet och vissa riktlinjer för arbetet gjordes upp, bland annat ett gemensamt beslut om att i texten endast skriva ”synnedsatta barn” i stället för ”synskadade” eller ”barn med funktionshinder”. Som grupp har vi fungerat bra, alla har främjat arbetet utifrån sina egna styrkor och vi har kompletterat varandra då det funnits behov till det. Vi har gemensamt formulerat och bearbetat texten, samtliga av oss har tagit del av alla kapitel och omformuleringar har för det mesta gjorts tillsammans. Arbetsprocessen har varit intensiv och ganska kort men vi kan konstatera att tack vare det mångprofessionella samarbetet har processen i sig varit mycket givande.

Frågeställningar som är grundstenen i arbetet har bearbetats och omformulerats många gånger under processens gång så att de skulle passa arbetets syfte så väl som möjligt. Slutligen kunde vi komma fram till tre olika frågeställningar: Hur kan synnedsatta barns resurser stärkas? Hur kan synnedsatta barns delaktighet stödjas? Hur kan mötet mellan professionella och synnedsatta barn stärkas? Frågorna har besvarats på ur flera olika

perspektiv och samtliga frågeställningar är i fokus genom hela innehållsanalysen. Vi har behandlat synnedsatta barns stödbehov ur en mångprofessionell synvinkel och resultatet har givit oss en bred syn över vilket stödbehovet är.

Som metod för examensarbetet utgick vi från en processinriktad metod. Under processen tog vi även impulser från traditionell litteraturstudie, med andra ord valde vi en tillämpad form av två metoder. Dessa val gjordes utifrån vad som bäst passade vårt funktionella examensarbete. Den valda metoden har passat vårt arbete utmärkt och vi har fått svar på våra frågeställningar. Syftet har genomsyrat hela arbetet. Den processinriktade metoden har varit givande ur produktsynvinkeln medan metoden traditionell litteraturstudie tillämpats vid bland annat datainsamlingen och analysen. Som dataanalysmetod valdes även här en tillämpad metod, nämligen en modifierad innehållsanalys. Genom analys av materialet fick vi underkategorier och huvudkategorier. Analysprocessen var tidskrävande och tung för samtliga skribenter eftersom ingen var så bekant med metoden. Då det blev klart hur en analys ska göras och vi påbörjat arbetet hade vi hjälp av konstruktiva kommentarer, som i fick oss att tänka om. I den första versionen var skillnaden mellan den teoretiska bakgrunden och analysen svår förstådd. Vi omarbetade analysen och valde att mer ingående analysera materialet och fokusera på underkategorierna som vi skapade i analysen. Genom att ta ett steg tillbaka och tänka om fick vi en givande innehållsanalys och ett resultat som svarade på våra frågeställningar. Vi kan utifrån resultatet konstatera att såväl fysiska som psykiska faktorer har en stor inverkan på hur väl synnedsatta barn klarar sig i vardagen. Behovet av stöd är stort och gäller flera olika områden, allt från stöd i vardagen till stöd av tidig språkutveckling, fysiska och motoriska kunskaper. Genom innehållsanalysen kan vi även se ett samband mellan barnets delaktighet och stödbehoven. Delaktighet kommer inte av sig själv eller utan stöd, det vill säga barnet behöver stöd för att kunna vara delaktigt. Innehållsanalysen har påvisat att synnedsatta barns delaktighet kan främjas på flera olika sätt. Leken är av stor betydelse då det är fråga om barn i åldern 0–6 år, genom lek skapas gemenskap och delaktigheten främjas. För att ett synnedsatt barn skall få möjligheten att ta del av andra barns lekar behöver leken organiseras på ett anpassat sätt eller så behöver det synnedsatta barnet få stöd för att kunna vara med. Vi kan även konstatera att andra faktorer än leken är av stor betydelse, bland annat ökar fysisk aktivitet delaktigheten. Hanledningsbehovet är således stort såväl för att främja delaktigheten som för att stöda barnets egna resurser.

I skrivande stund kan vi påpeka att bemötande och hur mötet mellan professionella och synnedsatta barn har hamnat aningen vid sidan om de två andra frågeställningarna. Vi hade

önskat hitta mer material om bemötande av synnedsatta barn och således få ett mer tillförlitligt svar, men trots stora insatser kunde vi inte hitta material som tangerade ämnet. Vi kan varmt rekommendera det som ett område man i framtiden kunde forska inom, behovet av handledning inom bemötande är stort och målgruppen synnedsatta barn är det inte mycket forskat inom. För övrigt kan vi nu i efterhand även konstatera att vi kunde ha använt oss av flera sökord för att hitta mer material. Vi gjorde en för sträng avgränsning med sökorden vilket ledde till att mängden material var begränsat. Ur ett tillförlitlighets perspektiv är datainsamlingen den del som möjligen sänker pålitligheten en aning. Datainsamlingen i sig är väl utförd och vetenskapliga artiklar har hämtats endast från säkra databaser. För tillförlitlighetens och tydlighetens skull har vi utöver fritext valt att även beskriva datainsamlingen i figur 1 samt sammanfatta inkluderade artiklar i en artikelöversikt. Sökorden som användes blev få men vi kan i detta skede påpeka att vi valt att inte nämna de sökord som inte givit några relevanta träffar överhuvudtaget. Med tanke på hur svårt det var att hitta relevant material om synnedsatta barn kan vi än en gång konstatera att mer forskning inom området behövs. Speciellt forskning inom norden skulle borde öka och det vore intressant att få ta del av.

Produktidén, ”Handledningsmaterial för professionella inom social- och hälsovården som kommer i kontakt med synnedsatta barn” kom till först senare under arbetsprocessen efter att vi kontaktat en utomstående forskare, en rehabiliteringskoordinator och en lärare. Vår tanke var från början att göra en produkt som de synnedsatta barnen själva kan använda sig av, till exempel en taktil bok, men efter research och diskussioner med de utomstående experterna märkte vi att behovet ute på arbetsfältet var annat. Således valde vi att koncentrera oss på en produkt som med professionellas hjälp kan stötta synnedsatta barns resurser och främja delaktighet. Innehållet till broschyren har bearbetats länge och flera omformuleringar har skett. Layouten har vi gemensamt beslutat om och allt är skapat från grunden av oss själva. Tanken med broschyren är att den skall fungera såväl i elektronisk format som i utskrivet format. En viktig synvinkel som vi hade som målsättning under processen var broschyrens tillgänglighet. Vi önskar att alla människor som kommer i kontakt med synnedsatta barn har nytta av broschyren och att den kan användas på vilken arena som helst. Således var målgruppen av stor betydelse under den skapande processen. Vi skribenter har skapat en produkt som vi anser främjar synnedsatta barns delaktighet samt bidrar till att stärka barnets egna resurser. Genom ett mångprofessionellt samarbete har vi fått fram en användbar produkt som oberoende av utbildningsområde eller tidigare kunskaper kan vara till nytta.

Broschyrens samt arbetets titel har bestämts först i slutskedet av hela processen. Målet var att namnet skulle fånga läsarens intresse samt vara så beskrivande som möjligt. Det samma gäller alla rubriker i arbetet, namnen har ändrats ett flertal gånger för att slutligen få ett namn som representerar innehållet. Under processens gång har språket diskuterats flera gånger och vi har redan under första tiden av processen kunnat konstatera att språklig förmåga inte hör till någon av skribenternas styrkor. Av den orsaken har vi flera gånger läst igenom olika stycken och hela arbetet för att granska grammatik och språk.

Avslutningsvis uppmärksammar vi möjligheten till fortsatta studier inom området. Vi skribenter önskar att det i framtiden finns intresse för att forska i ämnet synnedsatta barn, med tanke på främjandet av delaktigheten och barnets resurser. Forskning ökar medvetenheten och allt fler barn får det stöd de har rätt till och behöver. Varje barn, oberoende av bakgrund, funktionshinder eller något annat, har rätt att bli sett och hört. Barnen är vår framtid och vi anser att det är av ytterst stor betydelse att hälso- och socialvården arbetar ur ett barncentrerat perspektiv.

Källor

- a) Näkövammaiset Lapset ry. (u.d.). *Näkövammaiset Lapset ry.* Hämtat från <https://www.silmatera.fi/palvelut-ja-tuet/apuvalineet/> den 20 01 2019
- Andersson, S., Boigon, S., & Davis, K. (2007). *LA-KU - Näkövammaisen lapsen varhaiskuntoutusohjelma.* Vantaa: Näkövammaisten Keskusliitto ry.
- b) Näkövammaiset lapset ry. ((u.d)). *Silmäterä.* Hämtat från Julkaisuja ja yhdistyksen tuotteita: <https://www.silmatera.fi/silmatera-lehti/muut-julkaisut/>
- Bara, F. (2018). The Effect of Tactile Illustrations on comprehension of storybooks by three children with visual impairment: An exploratory study. *Journal of visual impairment & blindness.*
- Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik.* Lund: Studentlitteratur AB.
- Brodin, J. (2008). *Att tolka barns signaler- Lek och kommunikation hos barn med flerfunktionshinder.* Malmö : Gleerups Utbildning AB.
- Chen, D., & Dote-Kwan, J. (2018). Promoting emergent literacy skills in toddlers with visual impairments. *Journal of visual impairment & blindness.*
- Davidsson, S., & Juslin, E. (2016). *Det resursstarka barnet : resursförstärkande yrkespraxis för barn under skolåldern.* Vasa: Yrkehögskolan Novia.
- Ely, M. S. (2014). Effective Strategies for Preschool Peer Group Entry: Considered Applications for Children with Visual Impairments. *Journal of visual impairment & blindness.*
- Engblom, J., Hänninen, K., & Honkanen, L. (2017). *Käsi käden päällä - Näkövammaisen lapsen kuntouttava arki.* Näkövammaiset lapset ry.
- Forsknings etiska delegationen. (den 14 11 2012). *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland.* Hämtat från Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK): https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Fpa. (u.d.). *Fpa.* Hämtat från <https://www.kela.fi/web/sv/handikappbidrag-for-barn-belopp-och-utbetalning1> den 20 01 2019
- Jacobsen, D. (2007). *Förståelse, beskrivning och förklarning - Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete.* (H. Järvå, Övers.) Malmö: Studentlitteratur.
- Jazi, S., Purrajabi, F., Movahedi, A., & Jalali, S. (2012). Effect of selected balance exercises on the dynamic balance of children with visual impairments. *Journal of visual impairment & blindness.*
- Kamalova, L. A., & Vasilyeva, N. N. (2016). Formation of Communication Skills in Preschool Children with Visual Impairments as an Important Factor of their Socialization. *International journal of environmental & science education.*
- Kristensson, J. (2014). *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik för studerande inom hälso- och vårdvetenskap.* Stockholm: Natur & Kultur.
- Lagerkvist, B., & Lindgren, C. (2012). *Barn med funktionsnedsättning .* Lund: Studentlitteratur.
- Lapsiasia. ((u.å)). *FN:s konvention om barnets rättigheter.* Hämtat från Lapsiasia: <http://lapsiasia.fi/sv/lapsen-oikeudet/>
- Leino-Kilpi, H. (2004). Hoitotyöntekijä ja tutkimusetiikka. i H. Leino-Kilpi, & M. Välimäki, *Etiikka hoitotyössä.* Porvoo: Werner Söderström osakeyhtiö.
- Lewis, S., & Tolla, J. (2003). Creating and using tactile experience books for young children with visual impairments . *Teaching exceptional children .*

- Näkövammaisten liitto ry. (den 21 Januari 2019). Hämtat från <https://www.nkl.fi/fi/etusivu/nakeminen/maaritys>
- Ojamo, M. (2018). *Näkövammarekisterin vuosikirja 2017*. Helsinki: Näkövammaisten liitto ry, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- Ojamo, M. (2018). *Näkövammarekisterin vuosikirja 2017*. Helsinki.
- Olsson, H., & Sörensen, S. (2011). *Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm : Liber AB.
- Perkins, L., Columna, L., Lieberman, L., & Bailey, J. (2013). Parents' perceptions of physical activity for their children with visual impairments. *Journal of visual impairment & blindness*.
- Riksomfattande etiska delegationen inom social- och hälsovården ETENE. ((u.d)). *Riksomfattande etiska delegationen inom social- och hälsovården ETENE*. Hämtat från ETENES verksamhet: <https://etene.fi/sv/etenes-verksamhet>
- Rudanko, S.-L. (2003). *Näkövammaisen lapsen hoito*. Hämtat från Duodecim: <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2003/11/duo93592>
- Rudanko, S.-L. (2011). Näkövammaisten kuntoutus, apuvälineet ja sosiaaliturva. i M. Saari, *SILMÄTAUTIOPI*. Kandidaattikustannus Oy.
- Shapiro, D., Lieberman, L., & Moffett, A. (2003). Strategies to improve perceived competence in children with visual impairments.
- Social- och hälsovårdsministeriet. ((u.å)). *Delaktighet*. Hämtat från Social- och hälsovårdsministeriet: <https://stm.fi/sv/delaktighet>
- THL. (2014). *Handbok för handikappservice*. Hämtat från <https://thl.fi/sv/web/handbok-for-handikappservice/pa-svenska/startsidan/stod-till-ett-sjalvstandigt-liv/hjalpmedel> den 20 01 2019
- Utbildningsstyrelsen. ((u.å)). *Stöd för lärande och skolgång*. Hämtat från Valteri: <https://www.valteri.fi/sv/>
- Utbildningsstyrelsen. (2016). *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*.
- Vervoled, M., Lojiens, N., & Waller, S. (2014). Teaching the meaning of words to children with visual impairments. *Journal of visual impairment & blindness*.
- Vilkka, H., & Airaksinen, T. (2003). *Toiminnallinen opinnäytetyö*. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Yrkeshögskolan Novia. ((u.d)). *Forskningsetik*. Hämtat från Yrkeshögskolan Novia: <https://www.novia.fi/forskning/oppen-vetenskap/forskningsetik>

Finlands Författningssamling

Lag om service och stöd på grund av handikapp 3.4.380/1987 <https://www.finlex.fi/sv/> hämtad 20.1.2019

Artikelöversikt

År Land	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval	Slutsats
2003 USA, Florida	Sandra Lewis, Joan Tolla	Creating and using tactile experience books for young children with visual impairments	Hur synnedsättning kan störa utveckling av tidig läskunnighet och hur taktila medel används och skapas.	En litteraturanalys, analys av relevanta ämnen och problem.	Tidig läskunnighet utvecklas genom användning av taktila medel och stöder den sociala interaktionen. Barnen lär sig också annat relevant, till exempel att vända på sidor i en bok och andra allmänna vanliga färdigheter.
2018 USA	Florence Bara	The effect of tactile illustrations on comprehension of storybooks by three children with visual impairments : an exploratory story	Undersöka hur illustrationer och bildmaterial, 2D och 3D, påverkar barnen när de lyssnar på korta sagor.	Explorativ, utforskande, undersökning, Tre sex åringar med synnedsättning. Tre tio-sidors böcker lästes individuellt för barnen, en bok/vecka. Barnen lyssnade på berättelserna samtidigt som de utforskade illustrationen som fanns tillgänglig	Utan bildmaterial lyssnade barnen tysta på sagorna och ställde inte frågor. Vid utforskning av 2D och 3D bilder var de mer aktiva, tillsatte verbala kommentarer, förstod sagorna bättre och minnet blev bättre. Därför är det viktigt att tänka på hur taktila böcker illustreras
2012 Kanada	Shirin Davarpanah Jazi, Fatemeh Purrajabi, Ahmadreza Movahedi, Shahin Jalali.	Effect of selected balance exercises on the dynamic balance of children with visual impairments	Hur balansträningar påverkar balansen på barn med synnedsättning	19 barn i åldern 8-14 som gick i skola för barn med synnedsättning i Iran. Slumpmässigt blev en del av dessa valda till balansträningsgrupp en, medan andra var med i kontrollgruppen utan att delta i träningen.	Att träna balans kan påverka navigering och orienteringen. Viktigt att börja med fysisk träning i ung ålder. Bra fysik påverkar sociala livet och barnen uppnår bättre livsstil samt att det sker färre fallolyckor.
2013 USA	Kara Perkings, Luis Columna, Lauren Lieberman, JoEllen Bailey	Parents´ perceptions of physical activity for their children with visual impairments	En studie av föräldrarnas syn på fysisk aktivitet och hinder som barn med synnedsättning stöter på.	Föräldrar till elva barn med synnedsättning deltog i individuella intervjuer, intervjuerna analyserades.	Föräldrar vill att barnen ska vara aktiva, men synnedsättningen orsakar ofta hinder. Brist på kunskap leder till rädsla för skador och låga förväntningar för barnen. Om barn inte har möjlighet till fysisk aktivitet, vet de inte om de skulle tycka om det.

Bilaga 1

2014 USA, Chicago	Mindy S. Ely	Effective strategies for preschool peer group entry: Considered applications for children with visual impairments	Identifiera strategier som barnen använder för att komma med i en social lek.	Litteraturstudie av relevanta artiklar som fokuserar på barn mellan förskoleåldern och tredje klass.	Egenskaper som behövs i social samverkan inkluderar barnen i lek. Ett sätt att gå med i lek är att visuellt observera, vilket inte barn med synnedsättning kan göra. De använder också mer beröring vilket kan vara obehagligt för andra. Mer forskning krävs inom området för att hitta specifika strategier för barn med synnedsättning
2016 Ryssland	Lera A. Kamalova, Nadezda N. Vasilyeva	Formation of Communication Skills in Preschool Children with Visual Impairments as an Important Factor of their Socialization	Identifiera kommunikationsförmågan hos barn med en synnedsättning	Litteraturanalys, dataanalys, pedagogisk experiment, observation, kvantitativ och kvalitativ studie. 20 barn i åldern 5-6 år med en synnedsättning.	Barnen började samarbeta i samverkan med vänner och vuxna, hantera konfliktsituationer, vill uppfylla kraven, aggressionen minskade. Utveckling av kommunikationsförmågan är ett effektivt sätt att kompensera för synnedsättningen
2018 USA, Kalifornien	Deborah Chen, Jamie Dote- Kwan	Promoting emergent literacy skills in toddlers with visual impairments	Hur kan tidig läskunnighet utvecklas hos barn med synnedsättning främjas	Litteraturanalys	Att läsa tillsammans med föräldrarna, att utveckla läskunnighet är bra att fokusera på med barn med synnedsättning så att inte utvecklingen tar skada

2003 USA	Deborah R Shapiro, Lauren j. Lieberman, Aaron Moffett	Strategies to improve perceived competence in children with visual impairments	Kartlägga strategier för att utveckla medvetenheten om sin självkänsla.	Litteraturstudie	Barn med synnedläggelse har färre möjligheter, uppmuntran att engagera sig i fysisk aktivitet som ger stimulation än andra barn. Motoriken och konditionen är sämre, de har svårigheter att röra på sig och därför har de ofta lägre självbild. Professionella ska hjälpa dessa barn så att de utvecklar kompetensen och självkänslan
2014 USA	Mathijs P.J. Vervoled, Nancy E.A. Lojiens, Sarah E. Waller.	Teaching the meaning of words to children with visual impairments	Beskrivning av hur barn med synnedläggelse förstår ord och hur man ska kommunicerar med barnen och lära barnen betydelsen av ord	Sex barn med synnedläggelse tillsammans med sina mödrar. Barnen i åldern 1,5 och äldre. Pilotstudie	Viktigt att uppmuntra till kommunikation, leka tillsammans, att lära barnen turtagning. Det skedde en utveckling, men resultatet var inte perfekt i uppföljningsskedet.

Kod	Artiklar och böcker
A	<i>LA-KU – Näkövammaisen lapsen varhaiskuntoutusohjelma</i>
B	<i>Käsi käden päällä – Näkövammaisen lapsen kuntouttava arki</i>
C	<i>Creating and using tactile experience books for young children with visual impairments</i>
D	<i>The effect of tactile illustrations on comprehension of storybooks by three children with visual impairments: an exploratory story</i>
E	<i>Effects of selected balance exercises on the dynamic balance of children with visual impairments</i>
F	<i>Parents' perceptions of physical activity for their children with visual impairments</i>
G	<i>Promoting emergent literacy skills in toddlers with visual impairments</i>
H	<i>Strategies to improve perceived competence in children with visual impairments</i>
I	<i>Teaching the meanings of words to children with visual impairments</i>
J	<i>Effective strategies for preschool peer group entry: Considered applications for children with visual impairments</i>
K	<i>Näkövammaisen lapsen hoito</i>
L	<i>Formation of communication skills in preschool children with visual impairment as an important factor of their socialization</i>

Detta är ett handledningsmaterial för dig som inom social- och hälsovården kommer i kontakt med synnedsatta barn i åldern 0-6 år. Denna broschyr ger dig enkla tips på hur du kan arbeta resurscentrerat med ett synnedsatt barn. Målet är även att öka barnets delaktighet och stärka mötet mellan dig och det synnedsatta barnet.

Dessa 21 tips är utvecklad av två hälsovårdstuderande och en socionomstuderande i samband med deras funktionella examensarbete. Syftet med broschyren är att främja synnedsatta barns delaktighet och bidra till att stärka deras resurser.

För dig som vill lära dig mer:

Näkövammaiset lapset ry. Silmäterä.
www.silmatera.fi

Näkövammaisten liitto ry.
www.nkl.fi

Förbundet Finlandssvenska synskadade
www.fss.fi/

Valteri – stöd för lärande och skolgång
www.valteri.fi

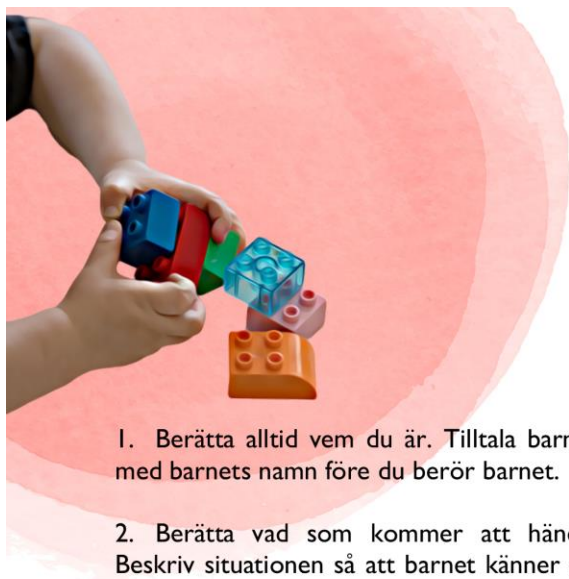
Om synskadade, rättigheter och hjälpmedel
www.blind.se

NOVIA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Glöm inte att se mig
även om jag inte ser dig!

21 tips
hur bemöta, stötta, och främja
ett synnedsatt barns delaktighet och
resurser.

1. Berätta alltid vem du är. Tiltala barnet med barnets namn före du berör barnet.
2. Berätta vad som kommer att hända. Beskriv situationen så att barnet känner sig tryggt.
3. Använd exakta ord, undvik orden "här" och "där", använd istället ord som "vänster sida om dig".
4. Lär dig att tala så att barnet förstår betydelsen också bara med hjälp av sin hörsel.
5. Kommunikation via beröring kan komplettera språket. Berör med handflatan eller fingrarna på armen eller ryggen.
6. Ge möjlighet till barnet att lära sig språk genom hörsel och beröring. Beskriv saker och ting språkligt.
7. Ge barnet information om olika föremåls brukssyfte och dess relation till miljön.

8. Låt barnet utforska närområdet för att få en uppfattning om miljön. Förse möjlighet till att känna på olika föremål som känns annorlunda i handen, är olika formade och väger olika mycket.

9. Läs mycket med barnet! Genom läsning av taktila böcker lär sig barnet också finmotorik och andra vardagliga färdigheter samt social interaktion.

10. Fånga barnets uppmärksamhet när du läser en bok genom att använda vokabulär på barnets nivå, ha en överdriven ton samt långa pauser.

11. Kommentera, ställ frågor och diskutera med barnet under sagostunder för att utveckla barnets kommunikationsförmåga.

12. När barnet ska lära sig att läsa bör språket vara skraddarsytt till barnets erfarenheter. Meningarna ska vara korta och grammatiskt korrekta.

13. Handled barnet genom att ha din egen hand på barnets hand. Låt barnet öva mycket själv och när barnet lär sig kan du minska på handledningen.

14. Kom ihåg principen av aktiv och hjälpande hand: barnets aktiva hand gör och den vuxnas hand ger stöd.

15. Agera tolk mellan det synnedsatta barnet och andra barn. Tolka andra barns kroppsspråk och avsikter till det synnedsatta barnet. Berätta också till barnet hur hans egna kroppsspråk ser ut.

16. Ge plats till övning av vardagliga aktiviteter och leksituationer. Ha tillgång till leksaker som motiverar barnet.

17. Ordna lekar där barnet kan delta jämlikt med andra barn. Beskriv leken i förväg så att barnet får tid att bekanta sig med omgivningen och föremål som finns med. Begränsa utrymmet.

18. Stötta barnet till fysisk aktivitet och nyfikenhet. Uppmuntra barnet till att vara fysiskt aktiv med andra barn och inte endast med sina egna föräldrar.

19. Lägg märke till barnets ersättande kunskaper. De är mer sensitiva för hörselstimuli och lukter vid observation av miljön. De "ser" med händerna via beröring. Undvik oljud.

20. Kom ihåg att alltid uppmuntra barnet!

21. Ge uppbyggande feedback!

